

Gledališka kritika

Če je človek brez dlani surov, kakšen je brez jezika

Martin McDonagh:
Obdlanjenje v Spokanu,
SLG Celje, premiera
14. marca 2012

ZDENKO KODRIČ

Če primerjamo McDonaghovo nasilje in nestrpnost do drugega, lahko za merilo vzamemo dve imeni svetovne umetnosti: filmska režiserja Davida Lincha in Quentina Tarantina. Prvega zaradi psihološkega nasilja, drugega zaradi fizičnega. Pri nas težko najdem dramatika ali filmskega režiserja, ki bi ga primerjal z irskim dramatikom, ki je triler Obdlanjenje v Spokanu napisal leta 2009. SLG Celje in režiser **Matjaž Latin** sta bila prva, ki sta se pri nas spopadla s to prečudovito igro o nasilju, nestrpnosti in črnem humorju. O **Martinu McDonaghu** (roj. 1970) so Irci, Angleži in Američani povedali marsikaj norega in zanimivega. Zaradi igre, ki goji kult pokvarjenega človeka, so Ircu, ki je v ZDA slaven kot Shakespeare, pripeli dve znački: psihopatsko in sociopatsko.

Obdlanjenje v Spokanu je igra o tipu, ki je pri štirinajstih izgubil dlan. Šest kmetavzov mu je roko položilo na železniški tir, pridrvel je vlak in - ck; roka je šla za vekomaj v nebesa. Ko odraste, obračuna z nasilneži in gre iskat svojo dlan. V nekem motelu čaka na fanta in punco, na dva brezvezna dilerja, ki mu obljubita dlan. Prineseta mu jo, a roka ni njegova. Ker sta jo vzela v muzeju in ker je črna in bržčas od aboridžina, se

med Tobyjem, Marilyn in tipom brez dlani Carmichaelom vname strahotna bitka. Bitka za denar in življenje. Matjaž Latin igro režira na polno, brez moralnih in estetskih zadržkov, iz besede v besedo potencira prisotnost podle vzvišenosti, iz stavka v stavek potencira nestrpnost do drugega, iz prizora v prizor narašča okus po krvi. Latin humornost spretno sprevrže v tragičnost, obrambo v napadalno vehementnost in svetlobo v temo. Če je Irec s svojo dramsko pisavo ustvaril brezizhoden svet, je Latinov odrski zapis aktualen "črnohumorski vodvil", v katerem preprosteži dobijo lastnosti ponarejevalcev spričeval in osebnih dokumentov. Omenjeno trojico Latin vzame z ulice in dogodke z nje prenese v sobo zakotnega motela, v katerem z veliko dozo blažene nadutosti vlada receptor Mervyn, ki je na vso srečo tudi duhovit cepec.

Edino vprašanje Latinovega razumevanja McDonaghove dramske snovi je, ali je konec igre zadovoljil gledalčevo sklepanje o surovem in tragikomičnem položaju človeka, ki je izgubil dlan? Ali je za gledalca dovolj dobra zaključna pomiritev, ki jo sicer sugerira tudi avtor komada, češ vsi so nevarni, vsi so nasilni, vsi so drug proti drugemu, ampak na koncu so ljudje samo ljudje in življenje slavi zmago nad smrtjo? Če bi se zgodil drugačen konec, če bi se tipi iz motela poklali med seboj, igra najbrž ne bi bila povsem smiselna in funkcionalna. Ampak prav zasuk v to smer bi odgovoril na avtorjevo trditev, da je človekove pokvarjenosti več kot miline in prijaznosti. Tudi v

fikijskem svetu, kakršna sta gledališki in filmski, je tako. Fikciji Latin ne nasede. Igro spretno vodi skozi labirint krutosti v logičen in celo zabaven konec, lasten samo njemu. Na tej poti mu pomagajo štirje igralci in ne nazadnje tudi prostor Odrapododrom, v katerem svoj dominanten slog oblikovanja (skrajno umazano in tesnobno motelsko sobo z ventilatorjem) spet pokaže scenograf **Branko Hojnik**. Ali bo uprizoritev v Celju zadihala s polnimi pljuči, je odvisno od obiska mladih obiskovalcev - od dijakov in študentov, od nočnih ptic in radovednih tipov - ta "razred" bo povedal svoje mnenje in njegov odgovor bo bolj relevanten od te pisarije.

Na Odrapododrom nastopajo štirje odlični igralci: **Bojan Umek** obdlanjenega odbiteža Carmichaela igra kot car in mašina za rezanje mesa, **Andrej Murenc** igra Tobyja, ki je posrani diler, nečuteč izkoriščevalec in luzer brez svojega jaza, **Minca Lorenci** je Marilyn in svojo vlogo igra s takim tempom in močjo, s strahom in pretkanostjo, da zastaja dih, **Tarek Rashid** je zahojeni receptor Mervyn. Tega zabiteža in zviteža igra lucidno, perfektno in z veliko dozo razigranega in nadzorovanega humorja.

V tej zelo gledljivi predstavi, ki ji želim dolgo življenje tudi po referendumu o družinskem zakonu, sodelujejo še dramaturginja **Tatjana Doma**, kostumografinja **Maja Ballund** in mojster luči **Dušan Žnidar**. Obdlanjenje v Spokanu (A Behading in Spokane) je prevedel **Jakob Jaša Kenda**. (Čista petica!)

Ali bo uprizoritev v Celju zadihala s polnimi pljuči, je odvisno od obiska mladih obiskovalcev. (Arhiv SLG Celje)